DE BONGARD

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKUNDEVERENIGING
DE BONGARD
SIMPELVELD - BOCHOLTZ

JAARGANG 6 **NUMMER 1** **MAART 1994**

Medewerkers:

M.L. Crombach-Jacobs
M.G.H. Vliex-Hensgens
H. Crombach
J.P. Janssen
P.H.J. Janssen
W.J. Meijers
W.A.A.F. Strolenberg

Correspondentie-adres:

Mevr. M. Vliex-Hensgens
Stationstraat 3d
6369 VG Simpelveld.
tel. 045 - 441074

INHOUD

Oorsprong en stichting van het klooster Damianeum.

l'Histoire se répète.

Zoekplaatje.

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook **zonder voorafgaande schriftelijke toestemming** van de redactie.
Dit tijdschrift verschijnt **vier maal per jaar** en is **gratis voor leden** van "De Bongard". Kosten lidmaatschap fl. 25,= per jaar.
Aanmeldingen: Secretariaat "De Bongard", Wilhelminastraat 29, 6351 GN Bocholtz. Tel. 045 - 441117.

OORSPRONG EN STICHTING VAN HET KLOOSTER DAMIANEUM

Het jaar 1896 zou een zeer belangrijk jaar voor het Instituut worden. Door de toename van het aantal leerlingen had het Instituut zich voorspoedig ontwikkeld. Het huispersoneel was hierdoor ook in aantal toegenomen, zodat de beschikbare ruimte aan de krappe kant werd. Bovendien was het Instituut gehuisvest in een gehuurd pand, waarvan het huurcontract bijna teneinde liep. Dit alles was niet bepaald voordelig voor het voortbestaan van het Instituut. Zodoende had pater Anselmus reeds vaker nagedacht op welke manier het Instituut in een eigen huis kon worden ondergebracht, hoewel dit volstrekt niet in overeenstemming was met de financiële positie, waarin het Instituut zich bevond. Zijn overste, Pater Mauritius Raepsaet had hetzelfde inzicht en reeds stappen in deze richting ondernomen. Hij had contact opgenomen met dhr.Pluymaekers van Keverberg en onderhandelde met hem over de aankoop van de boerderij >Klein Soureth< met bijbehorende landerijen. Pater Anselmus vergezelde zijn overste voor deze besprekingen meerdere malen met enige tegenzin naar Keverberg of naar Klein Soureth. Deze besprekingen voerden echter niet tot een goed resultaat, zodat de koop geen doorgang had.

Pater Anselmus had iets heel anders in gedachte, wat niet zo groot was als >Klein Soureth< en door zijn ligging een veel betere verbinding met het station en Simpelveld had, namelijk >De Plaar<. Pater Mauritius was echter niet te overtuigen, dat de keus van pater Anselmus beter was dan de zijne, zodat voorlopig alles bij de bestaande toestand bleef.
Volkomen onverwachts komt pater Mauritius echter op 20 Maart 1896 naar Simpelveld. Gewoonlijk was hij iedere tweede Zondag van de maand in het Instituut aanwezig bij de maandelijkse puntenvoorlezing van de leerlingen. Wanneer hij het Instituut binnenkomt zegt hij tegen pater Anselmus: " Ik weet niet, wat mij tot deze reis heeft aangezet. Het is bijna tegen mijn wil, dat ik hiernaar toegekomen ben. Laten we het huis en de bijbehorende landerijen, waarover U zo dikwijls met mij heeft gesproken eens nader gaan bekijken".
(Dat het hele Instituut een noveen tot de H.Jozef had gehouden voor een eigen huis, wist hij niet. Of deze noveen hem tot deze reis heeft aangezet?)

Zo begaven pater Mauritius en pater Anselmus zich op weg langs het zusterklooster, sloegen dan rechtsaf en gingen naar de boerderij van de familie Drummen via de weg die naast de kolenspoorweg lag. Als pater Mauritius de boerderij, die op zichzelf niet zoveel voorstelde, echter de ligging hiervan en de bijbehorende landerijen had bekeken, was hij overtuigd dat dit de enige juiste plaats was, om het Instituut blijvend te vestigen. Wanneer zij hun bezichtigingsrondgang beëindigen bij de boerderij, zien zij dhr.Drummen bezig in de kleine tuin achter zijn woning.

(Dat dhr.Drummen het plan had om de boerderij en de bijbehorende landerijen te verkopen wist pater Anselmus van dhr.Damp).

Beide paters gaan naar dhr.Drummen toe en stellen hem na de begroeting zonder veel omwegen de vraag, of hij plannen heeft zijn eigendom te verkopen. Op deze vraag gaf dhr.Drummen een bevestigend antwoord. Pater Mauritius informeerde vervolgens naar de verkoopprijs die dhr.Drummen voor zijn eigendom wenste. Dat deze verkoopprijs overeenkomstig was met het bedrag dat pater Mauritius in gedachten had, bleek uit het antwoord dat hij gaf: "Wij kopen". Daarmee was de koop gesloten en had in zijn geheel nauwelijks 5 minuten in beslag genomen. Natuurlijk moest dit alles de goedkeuring van de Generaal-Overste krijgen, die uiteindelijk schriftelijk op 31 Maart 1896 ontvangen werd.

Op de volgende pagina is de schriftelijke verklaring te zien van de verkoop van >De Plaar<.

Uit de kroniek blijkt, dat pater Mauritius op 20 Maart 1896 te Simpelveld is geweest, om de koop te bespreken. Tussen de mondelinge overeenkomst en de schriftelijke bevestiging van de verkoop zijn schijnbaar toch nog 14 dagen verstreken.

Op 27 April 1896 passeerde de verkoopacte bij notaris Van Wessel te Heerlen, waardoor de verkoop definitief wettelijk geregeld was.

De grootte van het geheel bedroeg 2 Ha. 83 Ca. 5 a. De verkoopprijs van >de Plaar< was Fl.7000,-. Hiervan werd Fl.5000,- betaald in Augustus 1896, terwijl de resterende Fl.2000,- zou betaald worden op 3 Januari 1897.

Op 5 October 1895, dus ruimschoots voor de aankoop van de boerderij >de Plaar<, had pater Anselmus een schriftelijk aanbod van Dhr.Jos Meentz gekregen, waarin deze zijn hotel te koop aanbood. Een copie van deze aanbieding is op een der volgende pagina's te zien. Hieruit blijkt, dat het hotel in 1880 is gebouwd. De kosten hiervan waren tesamen met de bouwplaats en de bijbehorende grond DM 66934,-

Jos Meentz schatte de levensduur van het gebouw op 300 jaar. De arme man moest eens geweten hebben, dat het gebouw met pijn en moeite net 105 jaar oud is geworden. De afschrijving per jaar bedroeg dus DM 207,- zodat 15 x DM 207,- ofwel DM 3105,- in mindering wordt gebracht op de bouwkosten.

Rest dus DM 63829,- waarvan nog DM 3829,- in mindering worden gebracht, omdat het doel waarvoor het hotel zou worden gebruikt in overeenstemming was met de principes van Dhr.Meentz. De koopprijs bedroeg DM 60000,- geen habbekrats in die tijd. Echter het buffet met spiegel en toebehoor en de badkuip waren niet in deze prijs inbegrepen en blijven gereserveerd omdat deze als huisraad werden aangemerkt.

Nadat >de Plaar< was gekocht, moest men dus beginnen met de bouw van een klooster, dat als definitief onderkomen voor het Instituut moest gaan dienen. De uitwerking van de bouwplannen had pater Mauritius opgedragen aan de architect Cornelius van Hoof uit Tilburg.

Juli 1896 komt architect van Hoof en een zekere mijnheer Huyg, die de plannen ten uitvoer zou brengen, naar Simpelveld, om de bouwtekeningen met pater Mauritius door te nemen en te laten goedkeuren. De bouwtekeningen hadden betrekking op een klooster met een kapel. Het klooster zou een front krijgen met een lengte van ongeveer 20 meter.

De ondergeteekende verklaren overeengekomen te zijn voor het verkoopen en aankoopen van een der kleine boerehoeve genaamd de Spilaar groot kadastermaat twee hectaren drie en tachtig aren, met huis, schuur, stalling en geheel den omtrek. De prijs is zeven duizend gulden. Er wordt overeengekomen dat de aankooper aanstonds in het bezit treedt.

De betaling zal geschieden zoo als volgt: vijf duizend (5000) gulden den eersten Augusti van dit jaar. De overige twee duizend (2000) gulden zullen betaald worden met het nieuwjaar.

Voor de vergoeding der vruchten die op het veld staan zullen honderd (100) gulden betaald worden.

Jos Dubbele

Simpelveld den 12 April 1896.

Constant Raepsaet

Henri Drummen

Pet. Jos. Drummen

Na de mondelinge overeenkomst tussen dhr.Drummen en pater Mauritius Raepsaet in de tuin achter de boerderij van dhr.Drummen, wordt deze overeenkomst schriftelijk bevestigd. Op deze pagina is deze schriftelijke overeenkomst te zien. Zoals uit de handtekeningen blijkt is getekend door Henri Drummen en Peter Jos. Drummen.

Aan de rechtergevel zou een zijvleugel worden gebouwd, die een lengte zou hebben van 32 tot 33 meter. Besloten werd, om de bouw van de kapel voorlopig niet te laten doorgaan. De aanleiding hiervoor was, dat bij een eventuele latere uitbreiding van het klooster de grootte van de kapel niet in overeenstemming zou zijn met de afmetingen van het klooster.
De werkelijke aanleiding om de bouw van de kapel niet te laten doorgaan was, dat de financiële toestand dit doodgewoon niet toeliet. Bij de hypotheekbank >Baisse Hypothécaire< te Antwerpen had men reeds een lening moeten afsluiten, die Fl.15000,- bedroeg met een looptijd van 12 jaar.

Als men met de bouw van het klooster begint, bestaan de eerste werkzaamheden uit de egalisering van het bouwterrein. De situering van het klooster was, zoals later zou blijken, niet zo gunstig gekozen. Het bouwterrein bestond uit een schuin aflopend terrein, waardoor dus het nodige grondverzet noodzakelijk was. Voor het kleinste gedeelte van het klooster (het frontgedeelte) dat als eerste zou worden gebouwd, waren 14 dagen nodig, om het terrein te egaliseren.
Met de bouw van de zijvleugel zou pas in het voorjaar van 1897 worden begonnen. De eerste steen van de fundamenten voor het klooster werd gelegd op 20 Augustus 1896. Het metselwerk werd verricht door aannemer Wilhelm Jongen uit Simpelveld. De timmerwerkzaamheden werden uitgevoerd door Peter Muyrers uit Simpelveld.

Wanneer er sprake is van een grondsteenlegging bij een kerkelijk gebouw, is dit niet de eerste steen van het fundament. De grondsteen, meestal een holle steen, wordt in een van de fundamentmuren ingemetseld op een hoogte die kan variëren tussen 1 tot 2 meter.

Volgens de bouwtekeningen zou de toekomstige kapel tegen de zuidmuur van het klooster worden gebouwd. De plaats waar de grondsteen zou komen was daarom bepaald in deze muur.

(Later heeft men de bouwplannen gewijzigd, waardoor in plaats van de geplande kapel een uitbreiding van het klooster plaatsvond, met als doel te zorgen voor meer klaslokalen en woonruimte. Het gevolg hiervan was, dat de grondsteen zich nu in een van de binnenmuren van het klooster bevindt.)

De kerkelijke viering van de grondsteenlegging vond plaats op 10 September 1896. Hierbij waren niet alleen vrienden en bekenden aanwezig, maar ook veel dorpsbewoners. De steenlegging en wijding van het bouwterrein werd verricht door pastoor Zaunbrecher.
In de grondsteen bevindt zich een op perkament geschreven stichtingsoorkonde in latijnse tekst, munten en medailles. (een duplicaat van de oorkonde bevindt zich te Aken)

De tekst van de oorkonde vertaald in de nederlandse taal is als volgt:

Leve het H.Hart van Jezus.
Leve het onbevlekt Hart van Maria.

In het jaar des Heren 1896, op 10 September, onder de glorierijke regering van de H.Vader, Paus Leo de Dertiende en het episcopaat van Franciscus Boermans, bisschop van Roermond, is deze steen voor de bouw van het klooster van de Congregatie der H.Harten van Jezus en Maria en de eeuwige aanbidding van het Allerheiligste Altaarsacrament, gezegend en gelegd door de eerwaarde heer Zaunbrecher, pastoor te Simpelveld.

Bij deze gebeurtenis waren aanwezig:

De eerwaarde Pater Generaal-Overste P.Marcellinus Bousquet.
De eerwaarde Pater Overste P.Mauritius Raepsaet.
De eerwaarde Pater Directeur P.Anselmus Löning.
De eerwaarde Pater P.Bruno Schouten.

De fraters:
Fr.Edmond Schatz, Fr.Wenceslaus Brüning, Fr. Valencius de Herdt.
De lekebroeders:
Br.Lievinus Jacobs, Br.Bertinus Maes, Br.Raphael Elpers en
Br.Zepherinus Heidbüchel.

Dit klooster, genoemd het Damiaan-Instituut, werd toegewijd aan de H.Jozef de glorierijke bruidegom van de allerheiligste Jonkvrouw Maria. Moge de Heer, de almachtige God de volheid van Zijn zegen over dit nieuwe klooster uitgieten, zodat het leeft, bloeit en groeit tot Zijn meerdere eer en tot heil van de zielen. Amen.

Na afloop van de grondsteenlegging was er voor de genodigde gasten in hotel >Zur Stadt Aachen< een koffietafel en een toneeluitvoering. Tijdens de toneeluitvoering gebeurde bijna een ongeluk, doordat een gipsen beeld met een lengte van 1,5 meter in de eerste rij toeschouwers viel. Niemand raakte echter gewond. Alleen zou Dhr.Huyg tamelijk besmeurd zijn geweest door lampenolie en kaarsenwas.

Laten we een ooggetuige (professor Munten van Rolduc) in verkorte vorm een verslag geven van de grondsteenlegging.

> Een van de weinige zonnige dagen die in de herfst van dat jaar voorkwamen , was 10 September, de dag waarop de grondsteenlegging voor het klooster zou plaatshebben. Om van de eeuwenoude abdij Rolduc in Simpelveld te komen, voert afwisselend de weg eerst over een heuvelrug, waarvan men over het Wormdal kijkend in de verte de Duitse heuvels ziet met zijn hoge schoorstenen, waaruit wollig de adem van de fabrieken als rook omhoog stijgt.

Dan gaat het omlaag in het dal, waar de Anstelbeek doorheen meandert. Tussen velden en weilanden gaat de weg vervolgens meerdere malen omhoog en omlaag, totdat uiteindelijk via een vrij steile helling langs de aanplanting van het zusterklooster men opeens midden in het dorp staat. Zo voert de weg van Rolduc over Kerkrade via Spekholzerheide naar Simpelveld. (In die tijd toch wel iets gemoedelijker en vooral landelijker als vandaag de dag). De grondsteenlegging zou om 4 uur s'middags plaats vinden. Een bepaalde feestelijke sfeer die men met woorden niet precies omschrijven, echter des te beter kan aanvoelen, hing over het dorp. Vlaggen wapperden en de mensen uit Simpelveld en omgeving waren in hun zondagse staat bij de kerk verzameld. Van hieruit zette de stoet zich in beweging naar de Plaar. Schoolkinderen, de weeskinderen van het zusterklooster Arme Kind Jezus, de leerlingen van het Damiaan Instituut met de paters in hun witte kleding, vrouwen, de geestelijkheid in feestelijk gewaad en als laatste mannen in een lange dubbele rij. Door de Kloosterstraat langs de gebouwen van het zusterklooster gaande, buigt de stoet rechtsaf een landweg in. Deze is hobbelig en onverhard zoals de meeste wegen in die tijd. Onder ruisende bomen en tussen groene heggen gaat de stoet dan links een breed en tamelijk steil voetpad omhoog. Onder de omlaaghangende takken van de bomen, waar het zonlicht gefilterd doorheenvalt, vormt de omhoogklimmende stoet van beneden gezien een prachtig kleurrijk en schilderachtig gezicht met zijn bonte vaandels, de weeskinderen in hun uniformen en de goudglanzende priestergewaden. Dan over de kleine spoordam, die de verbinding vormt tussen de Domaniale Mijn in Kerkrade en Simpelveld, nog een kleine honderd passen omhoog en we zijn op de plaats waar het klooster zal gebouwd worden. Van enige gebouwen, weliswaar bescheiden van omvang, zijn reeds de fundamenten gelegd. Het terrein wat bestemd is voor de kapel is door een afrastering van de rest van het bouwterrein gescheiden. Het gaat te ver om de kerkelijke plechtigheid volledig in details te beschrijven met zijn wijwater,wierook gezang en gebeden. Na afloop van de wijdingsceremonie hield de pater - directeur (pater Anselmus) nog een kleine toespraak, waarin hij iedereen bedankte. De plechtigheid had meer als anderhalf uur geduurd. Allen, groot en klein gingen hierna langs de grondsteen. Zacht tikten ze met de bijliggende troffel op de steen, alsof ze hiermee wilden bevestigen, dat ze deelnemer waren geweest bij de steenlegging en gaven een kleine financiële bijdrage. Langzaam verwijderden zich de mensen van de bouwplaats, napratend over alles wat ze hadden gezien en gehoord. Enkele vlaggen wapperden nog en een eenvoudig houten kruis in de avondzon kenmerkte de plaats waar de wijding had plaatsgevonden. <
Zoals reeds eerder gezegd, een verkorte weergave van een ooggetuigeverslag, geschreven in een zeer lyrische stijl.

Het vierde schooljaar werd begonnen met 28 leerlingen. Als vervanger voor frater Wenceslaus Brüning, die op 20 October 1896 naar Leuven was teruggegaan, om zijn studie voort te zetten, kwamen twee nieuwe leerkrachten. Dit waren frater Stanislaus Bernard, geboren in 1876 te Allenborn in Luxemburg en frater Sulpicius Villier, geboren in 1875 in Lotharingen.

JOS. MEENTZ
SIMPELVELD.

Simpelveld den 5 = October 1895.

Hochwürden Herrn Pater Anselm, Direktor des
Damian-Instituts, hierselbst.

Beehre mich ganz ergebenst Hw. Hochwürden hierbei Aufstellung des Kostenpunkts von meinem Hôtel zu übergeben.

Zur leichteren Übersicht u. zur Vermeidung von Weitläufigkeiten habe ich beigehenden Situations-Plan gemacht, im Maasstabe von 1250 zu 1, worin um das Bau-objekt herum liegende Grund-Parzellen nebst Pfarrkirche u. Kloster vom armen Kinde Jesu, verzeichnet sind. Die Grenzlinien sind in diesem Plane mit rother Farbe gezogen, u. die thatsächlich-geltende Größen-Maassen in den Klassen eingetragen.

Die Baukosten, oder besser gesagt, die selbst ausgelegte Geldsummen (zu diesen Gebäuden) habe ich, wie bereits mitgetheilt, abermals aufmerksam zusammen gestellt u. die Gesammtsumme derselben beträgt wie in der Liste ersichtlich Mark 62,76 (ohne Berechnung der Grundfläche); des Herrn mit Baugelatz am Größten haltend nach meiner Berechnung □ Meter 3839,70 gleich 187,09 □ Ruthen Lambertus Maass u. einer Frontlänge an der Straße von Meter 42,85 pr. Ruthe, angenommen zu den verhältnißmäßig geringen Werth von 15 fe. holl. cour. betragt M. 4,7

Zusammen Mark 66,934

Die im Jahre 1880 meistens fertiggestellten Gebäuden sind nunmehr 15 Jahre in Gebrauch; für dessen Abnutzung auf eine angenommene drei hundertjährige dauer berechnet pr. Jahr abzuschreiben ist Mark 207; zusammen für die 15 Jahre Mark . . . . . 3,105.

Verbleibt ein reeller Werth vorhanden von Mark . . 63,829.

Da aber

Da aber der Zweck wozu mein Hauß in diesem Falle künftig benutzt werden soll mit meinen Grundsätzen zusammen geht; so will ich in Ueberlegung mit meiner Familie von dieser Summe noch streichen Mark 3,82

Netto Mark 60,00

geschrieben Sechszigtausend Mark.

Beim eventuellen Uebergang des Hauses bitte zu beachten daß das Büffet mit Spiegel u. Zubehör des großen Restaurations-Zimmers gleich wie auch eine Badewanne als Hausmöbel anzusehen sind u. somit reservirt bleiben.

Ferner werde ich auf meine kosten daß Pflaster auf dem Hof an unsere Seite wegnehmen u. durch Ziegel-vollschicht wie der übrige Theil des Hofes belegen.

Ich habe die Ehre zu sein Ew. Hochwürden

ganz ergebenster Diener

Jos. Meentz.

N. B.
Diese offerte ist gültig bis zum letzten Tag dieses Jahres.
der Eigenthümer
Jos. Meentz.

Copie van de offerte die dhr.J.Meentz aanbood aan pater Anselmus.
Hij bood hiermee zijn hotel te koop voor het bedrag van 60000 DMark

Waarschijnlijk kan niet iedereen het lettertype lezen, wat dhr.Meentz heeft gebruikt toen hij deze offerte schreef. Daarom deze nogmaals in een voor ieder leesbaar duits. Ik wil zoveel mogelijk de authenticiteit bewaren van dit schrijven, vandaar in de duitse taal.

Simpelveld, den 5e October 1895

Hochwürden Herrn Pater Anselm, Direktor des
Damian - Instituts, hierselbst.

Beehre mich ganz ergebenst Eur. Hochwürden hierbei Aufstellung des Kaufschillings von meinem Hotel zu übergeben.
Zur leichteren Uebersicht und vermeidung von Miszverständnissen habe ich beigehenden Situations-Plan gemacht, im Maszstabe von 1250 zu 1, worin die um das Kauf-Objekt herum liegende Grund-Parzellen nebst Pfarrkirche und Kloster vom armen Kinde Jesu, verzeichnet sind. Die Grenzlinien sind in diesem Plane mit roter Farbe gezogen, und die hauptsächlich geltende Grössen-Maaszen in den Flächen eingetragen.
Die Baukosten, oder besser gesagt, die selbst ausgelegte Geldsumme (zu diesen Gebäuden) habe ich, wie bereits mitgeteilt, abermals aufmerksam zusammen gestellt und die Gesammt-Summe derselben beträgt wie in der Liste ersichtlich Mark 62160 (ohne Berechnung der Grundfläche); Das Terrain mit Bauplatz an Grösze haltend nach meiner Berechnung 3839,70 m^2 gleich 187,09 Ruthen^2 Lambertus Maasz und einer Frontlänge an der Strasze von Meter 42,85 pr Ruthe, angenommen zu den verhältnissmäszigen geringen Werth von 15 fl. holl.cous.beträgt Mark 4774,- Zusammen Mark 66934,-

Die im Jahre 1880 meistens fertiggestellten Gebäuden sind nunmehr 15 Jahre in Gebrauch; für dessen Abnutzung auf eine angenommene Dreihundertjährige Dauer berechnet pr.Jahr abzuschreiben Mark 207,- Zusammen für die 15 Jahre Mark 3105,-
Verbleibt ein reeller Werth vorhanden von Mark 63829,-
Da aber der Zweck wozu mein Haus in diesem Falle künftig benutzt werden soll mit meinen Grundsätzen zusammen geht, so will ich in Uberlegung mit meiner Familie von dieser Summe noch streichen Mark 3829,30 Netto Mark 60000,-
Geschrieben Sechzigtausend Mark.
Beim eventuellen Uebergang des Hauses bitte zu beachten dasz das Büffet mit Spiegel und Zubehör des groszen Retaurations-Zimmer gleich wie auch eine Badewanne als Hausmöbel anzusehen sind und somit reserviert bleiben.
Ferner werde ich auf meine Kosten das Pflaster auf dem Hof an unsere Seite wegnehmen und durch Ziegel-Rollspaht wie der übrige theil des Hofes belegen.

N.B. Diese Offerte ist gültig bis zum letzten Tag dieses Jahres.
Der Eigentümer
Jos.Meentz

Ich habe die Ehre zu sein Eur.Hochwürden
ganz ergebenster Diener
Jos Meentz

In de zomer van 1896 was men begonnen met de bouw van het frontgedeelte van het klooster. Voor het invallen van de winter was dit onder dak gekomen, waardoor het mogelijk was, dat de timmerwerkzaamheden, d.w.z. de vensterkozijnen konden worden geplaatst. Zodra de weersomstandigheden het enigszins toelieten, werd in 1897 begonnen met de bouw van de zijvleugel. Het frontgedeelte was absoluut ontoereikend, om aan de snel groeiende behoeften te voldoen. Zelfs een geschikte ruimte voor een provisorische kapel was niet voorhanden. Begrijpelijk dat zo snel mogelijk met de bouw van de zijvleugel werd begonnen.

De kapel zou worden ingericht op de tweede etage van deze zijvleugel. Op de eerste etage zou de zaal onder de kapel worden ingericht als refectorium. (eetzaal in een klooster) De ruimte grenzend aan het refectorium zou als keuken worden ingericht. Op 21 Juni 1897 is men zover met de bouw van het klooster gevorderd, dat een begin kon worden gemaakt met de verhuizing. Dat de leerlingen van het Instituut hierbij behoorlijk de handen uit de mouwen moesten steken, spreekt van zelf. Echter ook mensen van Simpelveld staken een helpende hand toe. In de kroniek worden verschillende met name genoemd, zoals Jos Meentz, de buren Schultheis en Scheepers, de familie Damp, van Wersch en Hinneberg. Wat betreft de laatste naam, wordt het raadselachtig. Was in Simpelveld een familie met de naam Hinneberg, of wordt hier met deze naam de bewoners van de boerderij Henneberg bedoeld?

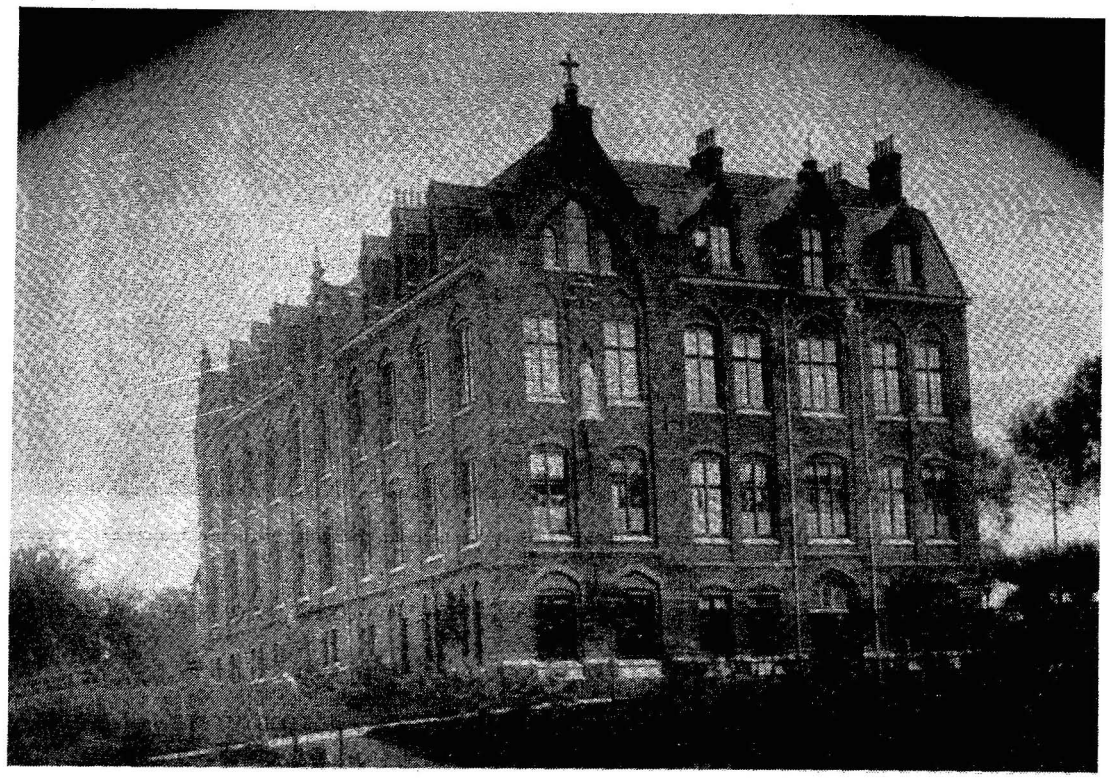

Foto van het klooster Damianeum, na de oplevering in 1897.

De morgen van 24 Juni 1897 als in het oude Instituut de laatste H.Mis door pater Anselmus wordt opgedragen, wordt het gebouw bijna door brand verwoest. Wat was gebeurd? In het oude Instituut was de kapel ondergebracht in twee grote aan elkaar grenzende kamers, waarvan de grote vleugeldeuren, die beide kamers scheiden, waren verwijderd. De kamer waarin zich het altaar bevond, was door gordijnen in twee helften gedeeld. Iedere keer wanneer iemand in het koor moest zijn, moesten dus de gordijnen worden weggeschoven. De misdienaar die verantwoordelijk was voor het aansteken van de kaarsen op het altaar, moest eveneens via deze weg. Hieraan was het gevaar verbonden, dat deze met de aansteekvlam te dicht bij een van de gordijnen kwam, waardoor die in brand kon raken. Uitgerekend op de laatste dag, dat de kapel in gebruik was, moest dit gebeuren. Pater Anselmus was in de sacristie om zich gereed te maken voor de mis. Plotseling stormt leerling Kaiser naar binnen en roept: "De kapel staat in brand". Gelukkig waren het slechts de gordijnen, die in lichterlaaie stonden, waardoor de brand snel was geblust. Door de vlammen die tot het plafond reikten leek de brand ernstiger als hij in werkelijkheid was.

Foto van het interrieur van de kapel van het klooster die was ingericht op de tweede verdieping van het gebouw.

Na de mis werden alle spullen uit de kapel en de sacristie naar het nieuwe klooster gebracht. Iedere leerling droeg een of ander voorwerp, zodat de verhuizing meer op een processie leek. De kerkbanken en de andere meubelstukken o.a. uit de keuken, die te zwaar waren om te dragen, waren door hulpvaardige inwoners uit Simpelveld met paard en wagen naar het nieuwe klooster vervoerd.

De inzegening van de kapel werd verricht door pastoor Zaunbrecher van Simpelveld op 25 Juni 1897.
De inzegening van het nieuwe klooster vond plaats op 11 Juli 1897. Eerder was niet mogelijk, omdat aannemer Jongen met zijn mensen nog met werkzaamheden in het gebouw bezig was. Kloosterlijke rust heerste hierdoor natuurlijk helemaal niet in het gebouw.
De inzegening gebeurde door de Generaal-Overste. Een naam wordt in de kroniek niet genoemd, zodat van de veronderstelling mag worden uitgegaan, dat dit pater Marcellinus Bousquet is geweest.

Foto van een schoolklas uit 1897, genomen voor de ingang van het nieuwe klooster. Van links naar rechts: frater Stanislaus Bernard, pater Anselmus Löning, pater Bruno Schouten en frater Sulpicius Villier.

Den derden Januari achttien honderd zeven en negentig verschenen voor mij Bernardus Gerardus Johannes Aloysius Van Kessel, notaris ter standplaats Heerlen, in tegenwoordigheid der na te noemen getuigen

1. Johan Hendrik Drummen, landbouwer, wonende te Beitel, gemeente Heerlen

2. Pieter Joseph Drummen, landbouwer, wonende te Simpelveld.

Die verklaren ontvangen te hebben van de Eerwaarde Heeren 1. de Zeer Eerwaarde Heer Joseph Löning, directeur van het Damiangesticht, te Simpelveld, 2. de Zeer Eerwaarde Heer Clement Van der Meulen, Student in de Godgeleerdheid, 3. De Zeer Eerwaarde Heer Constant Raepsaet, roomsch Catholyk priester, beiden wonende te Leuven de Som van Twee duizend Gulden, zijnde de restant koopprijs door dezen aan de comparanten verschuldigd, blijkens acte van koop verleden voor mij Notaris den zeven en twintigsten April achttien honderd zes en negentig, dienende deze tot algeheele kwijting en volledige decharge

De verschenen personen zijn mij Notaris bekend.

Waarvan acte in originali

Verleden te Heerlen, op dag, maand en jaar voormeld, in tegenwoordigheid van Hubert Göbbels notarisklerk en Aloys Joseph Göbbels schoenmaker, beiden wonende te Heerlen als getuigen

Onmiddelijk na voorlezing is deze door de verschenen personen, de getuigen en mij Notaris onderteekend.

H. Drummen

P. Drummen

H. Göbbels

J. J. Göbbels

B. W. Kessel

B. G. J. A. VAN KESSEL NOTARIS TE HEERLEN

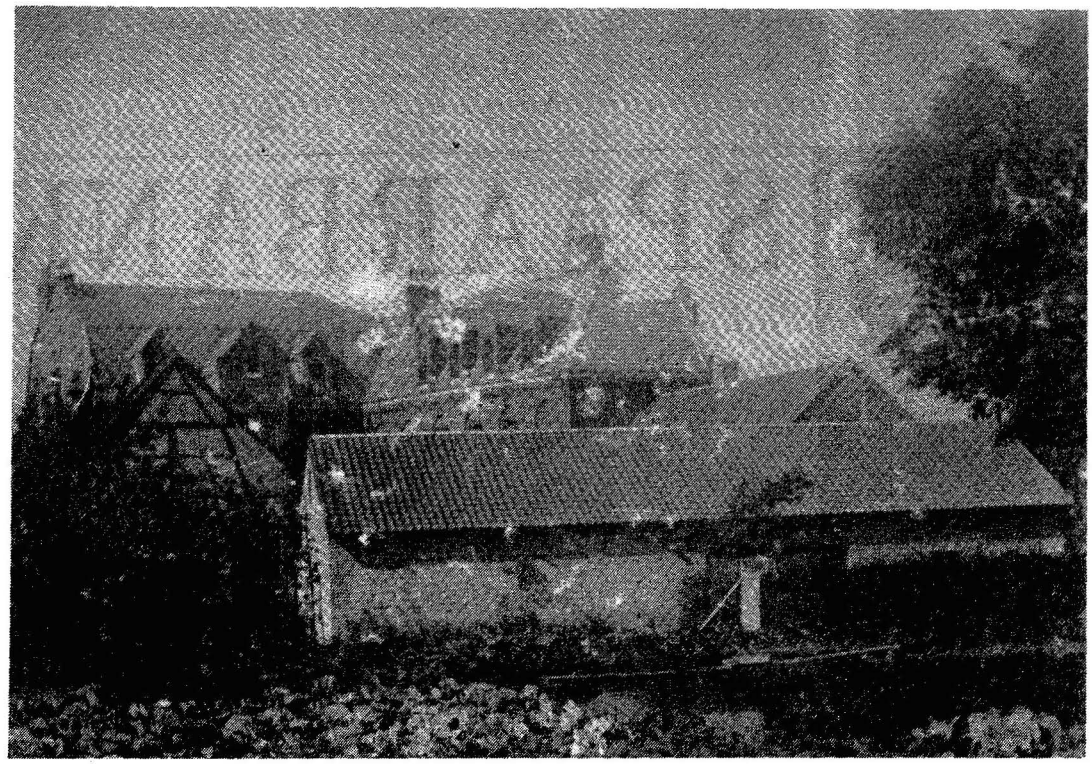

Foto van de achterzijde van het klooster, waarop aan de rechter kant van de foto het dak is te zien van het vroegere woonhuis van de familie Drummen. Deze foto is gemaakt voor de eerste uitbreiding van het klooster, in ieder geval voor 1900.

Aan de linkerkant van de foto is een schuur te zien, die ook nu nog aanwezig is, zij het in iets gewijzigde vorm. Hoe oud de gebouwen van de boerderij eigenlijk zijn is (nog) niet bekend.Wel is bekend, dat de familie Drummen in 1842 van Hulsberg naar de gemeente Simpelveld is verhuisd. Het toenmalige woonadres is jammergenoeg niet opgetekend, dus onbekend. In 1850 wordt echter een geboorte-aangifte gedaan, waarbij als woonadres >de Plaar< werd opgegeven. (bron: archief gemeente Simpelveld) De kelder van het vroegere woonhuis is uitgevoerd met een ton-gewelf, wat natuurlijk nog niets over de ouderdom hoeft te zeggen.

Op kaart 85 Vaals, van Tranchot en von Müffling 1803 - 1820, is de boerderij niet ingetekend. Deze kaart is opgenomen in 1805/1806 door Ing.Geograph 3^{e} Klas Eymard. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de boerderij toen nog niet bestond.

Op de vorige pagina is de notariële acte te zien, waarin door notaris van Kessel te Heerlen is vastgelegd dat de resterende som van het koopbedrag voor de boerderij >de Plaar<, groot Fl. 2000,- is betaald aan dhr. Drummen.

J. Bonten.

januari 1994

L'HISTOIRE SE RéPèTE.

De overeenkomst tussen twee "grooten der aarde" in de laatste tweehonderd jaar. Voor velen waren zij "dictators", "wreedaards", "tyrannen" en "criminelen" en voor anderen "helden", en "geniëen". Ze hebben in ieder geval de loop der geschiedenis een andere wending gegeven.

In onderstaand overzicht speelt het getal **129** een duistere rol.

NAPOLEON Geboren in 1769 buiten Frankrijk in Ajaccio op Corsica.		HITLER Geboren in 1889 buiten Duitsland in Braunau in Oostenrijk.
1789 Franse revolutie op 14 juli 1789 (dieptepunt).	129 jaar	1918 Duitsland Revolutie (dieptepunt) 11-11-1918
1794 Eerste optreden van Napoleon in Toulon.	129 jaar	1923 Putsch in München. Eerste optreden van Hitler.
Bijnaam: "Le petit caporal"		"Der Böhmische Gefreite" (von Hindenburg).
Schreef de "Code de Napoleon" (visie)		Schreef "Mein Kampf" (visie).
"Le jour de la gloire est arrivé"		Deutschland, Deutschland über alles"
Assignaten 1793/94.	129 jaar	In Italië in 1923.
"Vive l'Empereur"		Sieg Heil - Heil Hitler.
1794 - 1804 Machtsuitbreiding van Napoleon.	129 jaar	1923 - 1933 Machtuitbreiding N.S.D.A.P.
Vóór Napoleon is Frankrijk rijp voor revolutie en omwenteling.		Voor Hitler was Duitsland rijp voor revolutie en 1000 - jarig Rijk.
Napoleon krijgt moeilijkheden met Paus Pius VII. (Concordaat)		Hitler kreeg moeilijkheden met de Paus (concordaat) Pius XII.
1804 Napoleon kroont zich tot Keizer van Frankrijk. (Absolute macht)	129 jaar	1933 Hitler Führer in Duitsland (absolute macht).
1809 Napoleon houdt intocht in Wenen.	129 jaar	1938 Hitler houdt intocht in Wenen. (Anschluss).
1804 - 1812 Hoogtepunt van Napoleon; is onoverwinnelijk in alle slagen.	129 jaar	1933 - 1941 Hoogtepunt van de macht van Hitler (onoverwinnelijk - alles lukt).
1812 Napoleon is op het toppunt van zijn macht.	129 jaar	1941 Hitler op het toppunt van zijn macht.
Heel Europa is onderworpen behalve Engeland en Rusland.		Heel Europa onderworpen behalve Engeland en Rusland.
Verdrag met Rusland 1810.	129 jaar	Verdrag met Rusland 1939.
Op zee verslagen door de Engelsen - mislukte invasie. William Pill		Op zee verslagen door de Engelsen - mislukte invasie (Churchill).
Slag om Engeland verloren.		Slag om Engeland verloren (luchtslag).
22 juni 1812 Tocht naar Rusland.	129 jaar	22-6-1941 Inval in Rusland.
In het begin geweldige overwinningen. (Duizenden Nederlanders)		In het begin geweldige overwinningen.(Duizenden "Nederlanders").
Na enkele maanden in Moskou. Grootste vijand de zeer strenge winter.		Na enkele maanden voor Moskou. Grootste vijand is de zeer strenge winter.
Verschroeide aarde tactiek - brand van Moskou.		Verschroeide aarde tactiek - alle steden verbrand.
Guerilla voor Vadertje Rusland (Tsaar).		Guerilla voor Vadertje Staat en Stalin.
Begin van het einde - terugtocht in 1813	129 jaar	Begin van het einde. Eerste nederlaag in Stalingrad in 1942. Terugtocht.
Twee fronten: West - Oost.		Drie fronten (West) - Oost - Zuid (1943).
Noord Afrika-avontuur, geen succes. (Egypte)		Noord Afrika avontuur van Rommel uiteindelijk geen succes. (Egypte)
In 1815 laatste poging van Napoleon (bij Waterloo - België) om de macht te heroveren mislukt.	129 jaar	In 1944 laatste poging van Hitler om de macht te heroveren mislukt.
Al zijn bondgenoten (Zweden, Polen, Beieren enz.) afgevallen.		(Von Rundstedt-offensief België).
Van 1810 - 1814 Nederland onder Napoleon.	129 jaar	Al zijn bondgenoten (Finland - Roemenië - Ooostenrijk - Italië) afgevallen.
Lodewijk Napoleon (mank) remplaçant voor Napoleon (Corsicaan).		Van 1940 - 1944 Nederland onder Hitler.
Patriotten onder Daendels.		Seyss Inquart (mank) Stellvertreter voor Hitler. (Oostenrijker)
Napoleon (levend begraven op St. Helena) na zijn val door duizenden vervloekt, een ontredderd Europa achtergelaten.		N.S.B. onder Mussert.
		Hitler (zelfmoord) na zijn val door millioenen vervloekt, een totaal verwoest Europa achtergelaten.

H.van Wersch
juni 1993

ZOEKPLAATJE

Op ons zoekplaatje in het decembernummer (nr. 4, 1993) van *"De Bongard"* hebben we nogal wat reacties binnengekregen. Hiermee hebben we bijna alle personen kunnen identificeren.
Onze hartelijke dank aan alle mensen die gereageerd hebben!!

Op de bewuste foto komen - van boven naar beneden en van links naar rechts - de volgende personen voor:
Eggen Marieche, Janssen Agnes, Peukens Marieche, van Wersch Jupke, Delhaye-Jobses Bertine, Hellenbrand (Vaals, cursusleider), N.N.
Hamers Traut, Schepers Tina, Bosch Marieche, Berger Liza, N.N.
achter de naaimachines: links Kerckhoffs Maria, rechts Hupperets Marieche.

Zoals u ziet ontbreken er nog twee namen. Misschien lukt het ons nog deze met uw hulp op te sporen.
Dhr. H. van Wersch schreef het volgende commentaar bij de foto:
"In de jaren twintig organiseerde de naamachinefabriek *"SINGER"* in Simpelveld - en natuurlijk ook in andere plaatsen - een zogenaamde gratis naai- en knipcursus. Deze werd gehouden in Hotel-Restaurant Jos. van Wersch-Wark en altijd in de wintermaanden. De bedoeling hiervan was natuurlijk om aan het eind van de cursus,wanneer de nodige kennis was opgedaan, de deelneemsters een trapnaaimachine te verkopen.
Destijds waren er in ons dorp tientallen vrouwen die als *"hoesnieënesje"* in de huisgezinnen werkten.
's Morgens om acht uur - vóór het ontbijt - arriveerde men gewoonlijk met een handnaaimachine onder de arm. 's Middags werd warm gegeten en na het avondeten ging men tegen een uur of zeven weer *"op heem aa"*. Behalve de kost kregen ze ongeveer één gulden per dag. Praktisch ieder huishouden had toen zo'n huisnaaister.

Elk half jaar ongeveer - afhankelijk van de grootte van het gezin - kwamen zij enkele dagen of soms een hele week *"flikwerk"* verrichten.
De vrouw des huizes had dan natuurlijk de nodige voorraad kleding verzameld die hersteld, vermaakt of veranderd moest worden. Voor de kleintjes werd bovendien uit een lapje stof een jurkje, jasje of broekje gemaakt.
In de jaren vijftig betaalde men al anderhalve gulden per dag - of negen gulden voor een hele week - aan zo'n *"fliknieënesje"*.
Veel meisjes gingen voor naaister leren als ze van de lagere school kwamen en een jaar of veertien waren. Ze gingen dan in de leer bij goede gerenommeerde coupeuses. De ateliers van Mevr. Vogt-Schnackers op de Molsberg en Mevr. Knops aan de Stampstraat waren in die tijd zeer bekend. Ze hadden vaak meer dan vijf leermeisjes die ze de kneepjes van het vak moesten bijbrengen. Voor deze leertijd, die ongeveer drie jaar duurde moest betaald worden. Na de leertijd kon men zich zelfstandig maken en *"op zie eege"* beginnen.
In onze overdreven consumptiemaatschappij is dit beroep uitgestorven. Tegenwoordig draagt bijna iedereen confectiekleding en gaan onze nauwelijks gedragen kleren met wagonladingen naar de "Derde Wereld" waar ze door de bewoners met plezier gedragen worden tot ze op de draad versleten zijn."

In ons archief hebben we nog een dergelijke foto uit 1927 waarvan ook nog niet alle namen bekend zijn. **Met uw hulp lukt dat misschien wèl.**

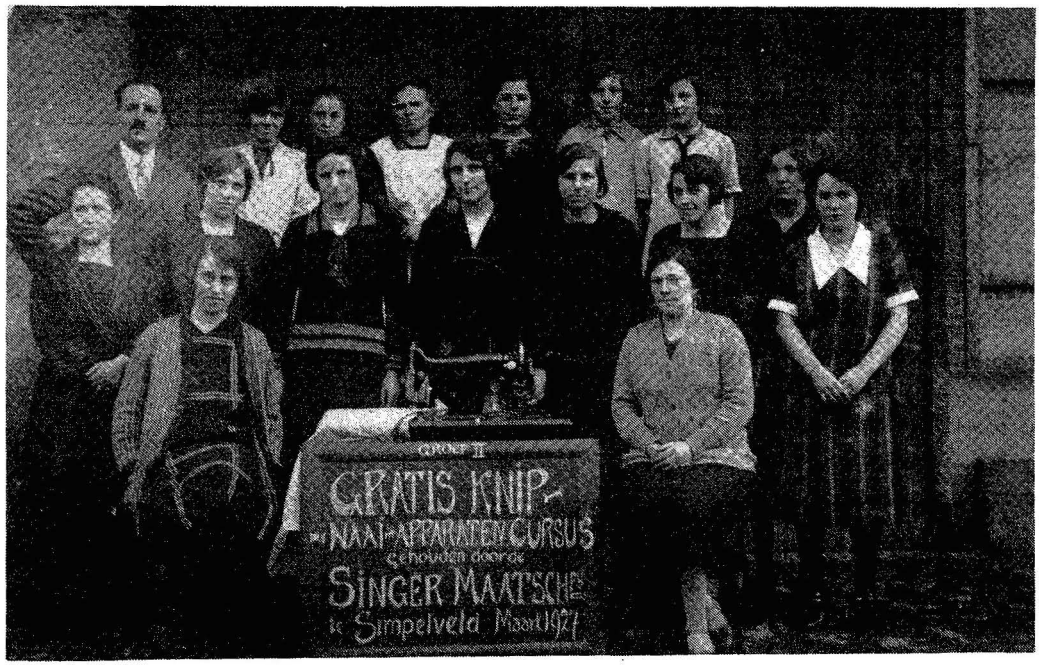

Op deze foto staan - van boven naar beneden en van links naar rechts:
Hellebrand (Vaals, cursusleider), Abrahams Anneke, **N.N.** Pelzer ..., Tans Netteke, Bosch Marieche, **N.N.**
N.N., N.N., Kerstgens Marie, Rademakers Netta, Coenen Maike, van Wersch Tonia, Houben Germaine, Janssen Billa. Naast de naaimachine: links **N.N.**, rechts **N.N.**

Reacties graag aan:
F.van der Smissen, Sougnezstraat 6, 6369 EJ Simpelveld, tel. 045 - 441730.